

ROZSTRZELANE MIASTA

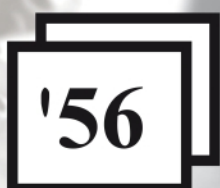
Poznań

Budapest

SZÉTLŐTT VÁROSOK

1956

KATALOG WYSTAWY

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

**WĘGIERSKI
INSTYTUT
KULTURY
HUNGARIAN
CULTURAL
INSTITUTE**

1956-os Intézet

Organizatorzy:

Organisers:

A kiállítás szervezői:

Instytut Pamięci Narodowej
Oddział w Poznaniu

przy współpracy:

együttműködésben:

Magyar Kulturális Intézet, Varsó
1956-os Intézet, Budapest

Scenariusz i realizacja:

Forgatókönyv, kivitelezés:

Scenario and production:

dr Konrad Białecki

Bartosz Kuświk

dr Rafał Reczek

dr János Tischler (Budapeszt - Warszawa)

Recenzent:

**A lengyel és az angol szöveget
szakmailag és nyelvileg ellenőrizte:**

Reviewer:

Przemysław Gasztold-Señ

Wykorzystano fotografie ze zbiorów:

A fényképek az alábbi

gyűjteményekből származnak:

**The photographs used at the exhibition
were taken from the collections of:**

Instytutu Pamięci Narodowej

Oddział w Poznaniu

Magyar Kulturális Intézet, Varsó

Magyar Távirati Iroda

Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest

Muzeum Zakładów

H. Cegielski Poznań S.A.

Archiwum Państwowego w Poznaniu

Ratsarchiv Görlitz

Instytutu Prymasowskiego

w Warszawie

oraz prywatnych kolekcji

Jana Kołodziejskiego

Włodzimierza Marciniaka

Konrada Białeckiego

1956-os Intézet
Magyar Kulturális Intézet
Poznań

ISBN 978-83-932188-5-1

Przyjaźń i wynikająca z niej współpraca polsko-węgierska mają już wielowiekową tradycję. W te doskonałe relacje wpisał się obchodzony 23 marca 2011 r. w Poznaniu „VI Dzień Przyjaźni Polsko-Węgierskiej”.

W cykl przygotowanych z tej okazji imprez włączył się poznański oddział Instytutu Pamięi Narodowej, który przy współudziale Węgierskiego Instytutu Kultury w Warszawie i Instytutu Historii Rewolucji Węgierskiej 1956 r. w Budapeszcie przygotował wystawę „Rozstrzelane miasta. Poznań – Budapeszt 1956”. Zaprezentowano na niej tragiczne doświadczenia obu miast, które w 1956 r. przeciwstawiły się narzuconemu przez Moskwę systemowi komunistycznemu. Poprzez przypomnienie przebiegu zdarzeń sprzed 55 lat wystawa ta daje Polakom i Węgom szansę na lepsze poznanie naszej wspólnej historii. Ponadto, dzięki zaprezentowaniu fotografii licznych miejsc pamięci wpisanych w krajobraz obu miast uświadamia, jak bardzo wydarzenia sprzed półwiecza są obecne w zbiorowej świadomości obu narodów.

Zaprezentowane na wystawie zdjęcia ukazują również pełne życzliwości wzajemne relacje Polaków i Węgrów, zarówno przed 55 laty, jak i obecnie. Niegdyś wyrażały się one we wzajemnych słowach wsparcia dla przemian dokonujących się w obu krajach a następnie konkretnej pomocy materialnej płynącej z Polski na doświadczone radziecką interwencją Węgry. Dziś przejawiają się m.in. we wspólnym czczeniu rocznic Poznańskiego Czerwca i Rewolucji Węgierskiej 1956 r. oraz bohaterów obu wolnościowych zrywów.

Prezentowana podczas „VI Dnia Przyjaźni Polsko-Węgierskiej” wystawa została uroczysto otwarta w gmachu poznańskiego Muzeum Walk Niepodległościowych przez Pála Schmitta, Prezydenta Republiki Węgierskiej i Bronisława Komorowskiego, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Stała się ona również okazją do spotkania prezydentów z kombatantami i uczestnikami Powstania Poznańskich Robotników z 28 Czerwca 1956 r.

Obecnie współpraca polsko-węgierska to nie tylko kooperacja polityczna, gospodarcza, ale również naukowo-

A lengyel-magyar barátság és az ebből fakadó együttműködés sok évszázados hagyományra tekint vissza. Ebbe a nagyszerű kapcsolatrendszerbe illeszkedett bele a 2011. március 23-án immáron hatodszor megtartott Lengyel-Magyar Barátság Napja, melynek Poznań városa adott otthont.

Az erre az alkalomra összeállított rendezvénysorozatba bekapcsolódott a Nemzeti Emlékezet Intézetének Poznańi Részlege is, amely a varsói Magyar Kulturális Intézettel és a budapesti 1956-os Intézettel karöltve fotókiállítás készített „Szétlőtt városok. Poznań–Budapest 1956” címmel. Bemutatták a két város tragikus sorsát, amelyek 1956-ban nemet mondtak a Moszkva által országraikra kényszerített kommunista rendszerre. Az ötvenöt esztendővel ezelőtti események felidézésével ez a kiállítás lehetőséget biztosít a lengyelek és a magyarok számára a közös történelmünk jobb megismerésére. A két város látnivalóinak sorába tartozó emlékhelyek megjelenítése pedig tudatosítja a nézőben, hogy mennyire élők és elevenek nemzeteink kollektív emlékezetében a bő félévszázaddal korábbi történések.

A kiállítás fényképei egyúttal híven tükrözik a lengyeleket és a magyarokat egybefűző szívélyes viszonyt is – akkoriban és napjainkban egyaránt. Az idő tájt mindez az országainkban végbemenő változások kölcsönös szóbeli támogatásában majd a lengyel földről a szovjet katonai beavatkozással sújtott Magyarországnak küldött konkrét anyagi segítség formájában öltött testet. Manapság pedig – egyebek mellett – abban nyilvánul meg, hogy együtt ünnepeljük a Poznańi Június és az 1956-os magyar forradalom évfordulóját, tisztelgünk szabadságküzdelmeink hősei előtt.

Az idei Lengyel-Magyar Barátság Napján bemutatott kiállítást Schmitt Pál, a Magyar Köztársaság elnöke és Bronisław Komorowski, a Lengyel Köztársaság elnöke nyitotta meg ünnepélyesen a poznańi Fegyveres Függetlenségi Mozgalom Múzeumában. Ez alkalmat teremtett arra is, hogy a két államfő találkozzék az 1956. június 28-i poznańi munkásfelkelés néhány jeles résztvevőjével.

A lengyel-magyar együttműködés mostanság nem korlátozódik csupán a politikai és a gazdasági területekre, hanem kiterjed a tudományra és kultúrára is. Ez utóbbi egyik jelentős eredménye volt ez a kiállítás, aminek katalógusát ezennel átnyújtjuk Önöknek.

The Polish-Hungarian friendship and the resulting cooperation resulting have already had a tradition lasting for many centuries. The “6th Day of the Polish-Hungarian Friendship” celebrated in Poznan on March 23rd, 2011 became an inherent part of these excellent relations.

The Poznan division of the Institute of National Remembrance participated in the series of events prepared on this occasion, by organising an exhibition entitled “Cities shot dead. Poznan – Budapest 1956” with the co-participation of the Hungarian Cultural Institute in Warsaw and the Institute for History of the 1956 Hungarian Revolution in Budapest. At the exhibition were presented tragic experiences of both cities which opposed the communist system imposed by Moscow in 1956. By recalling the course of events taking place 55 years ago, this exhibition gives Poles and Hungarians a chance for learning more about our common history. Furthermore, the presentation of photographs of numerous memorial sites which are inherent parts of the landscapes of both cities helps one realise the impact of the events from half a century ago on the collective consciousness of both nations.

The photographs presented at the exhibition also depict the cordial mutual relations between Poles and Hungarians both 55 years ago, as well as nowadays. Formerly, they were expressed in mutual words of support for changes occurring in both countries, and later in concrete material aid flowing from Poland to Hungary undergoing the Soviet intervention. Nowadays, these relations are manifested in the joint celebration of anniversaries of the Poznan 1956 events and the Hungarian Revolution from the same year and the heroes of both freedom uprisings.

The exhibition presented during the “6th Day of the Polish-Hungarian Friendship” was formally opened in the building of the Poznan Museum of Fights for Independence by Pál Schmitt, the President of the Republic of Hungary, and Bronisław Komorowski, the President of the Republic of Poland. It also became an opportunity for both presidents to meet with veterans and participants of the Poznan Worker's Uprising from June 28th, 1956.

At present, the Polish-Hungarian cooperation is not just of a political and economic nature, but also of a scientific-cultural one. We hereby present you the catalogue from the exhibit, a fruit of those endeavours.

Otwarcie wystawy 23 marca 2011 r.

Po zakończeniu II wojny światowej Związek Radziecki, przy pomocy miejscowych komunistów, starał się narzucić krajom Europy Środkowo-Wschodniej własne rozwiązania ustrojowe, co spotkało się z dezaprobatą zdecydowanej większości mieszkańców naszej części kontynentu. W czerwcu 1953 r. zbuntowali się robotnicy w Berlinie Wschodnim i innych miastach NRD, w tym samym miesiącu do zamieszek doszło też w Pilźnie w Czechosłowacji. Protestowano przeciwko dramatycznie pogarszającym się warunkom życia i ciągle podwyższanym normom pracy. Niezadowolenie budziły także bezwzględne metody stosowane przez rządzących wobec prawdziwych i domniemyanych wrogów systemu, brutalna kolektywizacja wsi, faktyczne podporządkowanie interesów poszczególnych państw interesom ZSRR.

Poznański Czerwiec i rewolucja węgierska w 1956 r. były kolejnymi sygnałami świadczącymi o braku zgody społeczeństw Europy Środkowo-Wschodniej na dalsze trwanie w okowach stalinizmu.

A második világháború után a Szovjetunió saját társadalmi rendszerét igyekezett – a helyi kommunisták segítségével – rákényszeríteni Közép-Európa országaira, térségünk lakosságának döntő többsége azonban nem kívánta ezt. 1953 júniusában fellázadtak a munkások Kelet-Berlinben és az NDK más városaiban, s szinte ugyanekkor a csehországi Plzeň is zavargások színhelye lett. A tiltakozók a drámaian zuhanó életszínvonal és a szüntelenül megemelt normák ellen tüntettek. Az elégedetlenséget fokozták a hatalom könyörtelen módszerei a rendszer valós és feltételezett ellenségeivel szemben, a vidék kíméletlen kollektívizálása, illetve az tény, hogy ezeket az államokat nyilvánvalóan alárendelték a Szovjetunió érdekeinek.

A poznańi felkelés és az 1956-os magyar forradalom is azt jelezte, hogy Közép-Európa népei meg akarnak szabadulni a sztálinizmus béklyóitól.

Manifestacja mieszkańców Görlitz na placu Lenina
17 czerwca 1953 r.
Görlitz lakosainak tüntetése a Lenin téren, 1953. június 17.
Protest of the inhabitants of Görlitz at Lenin's Square on June 17th 1953.

After the end of World War II, the Soviet Union, with the help of the local communists, tried to impose its own political solutions on the countries of Central-Eastern Europe, which met with the disapproval of the large majority of the inhabitants of our part of the continent. In June 1953, the workers in East Berlin and other cities of the GDR revolted, during the same month riots exploded in Plzeň, Czechoslovakia. The protests were directed against the dramatically worsening standard of living and the permanently increased work targets. The dissatisfaction was also caused by the ruthless methods applied by the government in relation to the true and implied enemies of the system, brutal collectivisation, and actual subordination of the interests of the respective states to the interests of the Soviet Union.

The Poznan 1956 protests and the Hungarian revolution in the same year were yet more signals proving the lack of consent of the societies of the Central-Eastern Europe to further endurance of the chains of Stalinism.

Tablica współzawodnictwa pracy
Munkaverseny tábla
Work competition plaque

Bezpośrednią przyczyną rewolty w Poznaniu były pogarszające się warunki pracy, brak perspektyw na podwyżki i tak niskich pensji, manipulacje władz w sprawie należnych premii oraz przekonanie, że rządzący po prostu lekceważą ludzi pracy. Istotne było również poczucie upokorzenia wynikające z faktu radzieckiej dominacji w Polsce. Rankiem 28 czerwca 1956 r. robotnicy Zakładów Metalowych im. Józefa Stalina (przed 1949 r. noszących imię Hipolita Cegielskiego) wyszli z fabryki i podjęli marsz w stronę centrum miasta, gdzie znajdowały się siedziby ówczesnych władz miejskich i partyjnych.

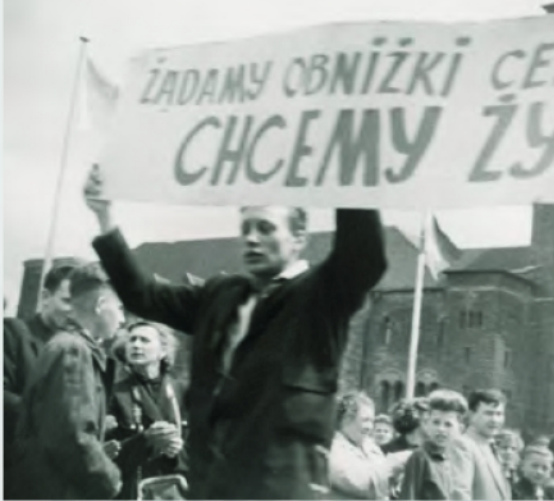

A poznańi felkelés közvetlen kiváltó okai: a munkakörülmények folyamatos romlása, az amúgy is alacsony bérek emelésének reménytelensége, a hivatalos szervek átlászó ügyeskedése a túlórákért járó prémium kifizetése ügyében, valamint az a meggyőződés, hogy a hatalom egyszerűen semmibe veszi a munkásokat. Lényeges tényező volt a megalázottság érzése is, amit az országban lépten-nyomon szembetűnő szovjet jelenlét okozott. 1956. június 28-án kora reggel az 1949-ig Hipolit Cegielski nevével viselő poznańi Sztálin Fémművek munkásai kivonultak a gyárból és megindultak a város közponja felé, a helyi nemzeti tanács valamint a vajdasági pártbizottság székházához.

The worsening work conditions, lack of prospects for raises in the already very low wages, the crooked ways of the authorities with regards to the due bonuses and the conviction that the ruling party disregards workers were the direct causes of the revolt in Poznan. The sense of humiliation following the fact of the Soviet domination in Poland was also crucial. In the morning, on June 28th, 1956, the workers of the Joseph Stalin Metal Works (bearing the name of H. Cegielski Metal Industry Complex in Poznan before 1949) went out of the factory and marched towards the city centre, where the headquarters of the then city and party authorities were located.

Árcsökkentést követelünk. Élni akarunk
We demand price reductions. We want to live

 Bardzo szybko do robotników, którzy rozpoczęli protest, dołączyli pracownicy innych zakładów pracy oraz zwykli poznaniacy. Zaczęto formułować konkretne postulaty pod adresem władz. Pojawiały się m.in. hasła „Żadamy chleba i wolności”, „Precz z ruską dyktaturą”, „My chcemy Boga”. Ich treść koncentrowała się wokół trzech zagadnień: żądania poprawy warunków materialnych, żądania wolności politycznej i żądania zaprzestania prześladowania religii.

 A tüntetést kezdeményező munkások menetéhez igen hamar csatlakoztak más üzemek dolgozói, illetve az egyszerű lakosok is. Konkrét követeléseket kezdtek megfogalmazni a hatalommal szemben. Többek közt az alábbi jelszavak tűntek fel: „Kenyeret és szabadságot követelünk”, „Le a ruszki diktatúrával”, „Mi Istent akarjuk”. Jól látszik, hogy a követelések három dologra összpontosultak: az anyagi feltételek javítására, a politikai szabadság biztosítására és a vallásüldözés megszüntetésére.

The workers of other plants and the ordinary inhabitants of Poznan joined the workers who had started the protest very quickly. Specific claims to the authorities started to be formulated. The following slogans, among others, appeared, “We demand bread and freedom”, “Out with the Russian dictatorship”, “We want God”. Their content concentrated around three issues: a demand for improvements in the material conditions, a demand for political freedom and a demand to stop the persecution of religion.

Árcsökkentést, fizetésemelést követelünk.
Le a normákkal!
We demand price reductions and salary increases.
Away with the work targets

Wszyscy manifestanci zmierzali początkowo na ulicę Armii Czerwonej, przy której znajdowały się siedziby władz miejskich i Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Kiedy reakcja władz miasta oraz partyjnych notabli okazała się nieadekwatna do oczekiwań protestujących, zniecierpliwiony tłum wtargnął do obu budynków.

A tüntetők először a Vörös Hadsereg útja felé vették az irányt, a Városi Nemzeti Tanácshoz és a Lengyel Egyesült Munkáspárt Vajdasági Pártbizottságához mentek. Miután a sem város vezetői, sem a helyi pártvezetés nem állt velük szóba, a csalódott és türelmét vesztett tömeg behatolt mindkét épületbe.

Zamek – ówczesna siedziba Miejskiej Rady Narodowej. W głębi gmach KW PZPR

A poznańi Vár – a Városi Nemzeti Tanács akkori székhelye. Háttérben a vajdasági pártbizottság épülete

Poznan Castle – the then headquarters of the Municipal National Council. Further on, the building of Provincial Committee of the Polish United Workers' Party

All the protesters initially headed for Armii Czerwonej Street at which the headquarters of the municipal authorities and the Provincial Committee of the Polish United Workers' Party were located. When the reaction of the city authorities and party dignitaries turned out to be inadequate to the expectations of the protesters, the impatient crowd burst into both buildings.

Pod wpływem nieprawdziwej plotki, że delegaci wysłani na rozmowy z władzami zostali aresztowani i są przetrzymywani w więzieniu przy ul. Młyńskiej, część manifestantów ruszyła w jego kierunku i po krótkim oblężeniu zdobyła je. Przy okazji uwolniono więźniów, zniszczono dokumenty więzienne i sądowe, a także przejęto kilkadziesiąt sztuk broni palnej.

Inna grupa wyruszyła w stronę siedziby Urzędu Bezpieczeństwa znajdującej się przy ul. Kochanowskiego. Gmach nie został zdobyty, ale kilku obrońców i atakujących poniosło śmierć w wyniku wymiany ognia.

The siege of the prison on Młyńska Street

Oblężenie więzienia przy ul. Młyńskiej

A Młyńska utcai börtön elfoglalása

Időközben az a rémhír terjedt el, hogy egy korábbi tárgyalóküldöttség tagjait letartóztatták és a Młyńska utcai börtönben tartják őket fogva. Ezért a tüntetők egy része a börtönhöz indult, amit különösebb ellenállás nélkül el is foglalt. Kiszabadították a rabokat, az ott talált nyilván-tartásokat és bírósági iratokat megsemmisítették, egyúttal több tucatnyi lőfegyvert is magukhoz vettek.

Egy másik csoport a Közbiztonsági Hatóság Kochanowski utcai vajdasági hivatalához vonult. Az épületet nem sikerült bevenniük, a védők és az ostromlók közül is néhányan életüket veszítették a tűzharcban.

Under the impression of a false rumour that the delegates sent for talks with the authorities had been arrested and were being kept in prison at Młyńska street, some of the protesters moved towards it and captured it after a short siege. On this occasion the prisoners were freed, the prison and court records were destroyed and several dozen fire-arms were taken. A different group moved towards the headquarters of the Public Security Office situated at Kochanowskiego Street. This building was not seized, but several defenders and attackers died in an exchange of fire.

Budynek Wojewódzkiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Publicznego po zakończeniu walk

A Közbiztonsági Hatóság vajdasági hivatalának épülete a harcok után
The Provincial Public Security Office building after the end of fighting

■ Kierownictwo partyjne, po pierwszym szoku, zarządziło stłumienie poznańskiej rewolty. Do miasta wkroczyło ok. 3 tys. żołnierzy, głównie z jednostek pancernych. Pozostałe 7 tys. otoczyło Poznań. Widok dużej liczby czołgów miał zastraszyć mieszkańców, dając im do zrozumienia, że władze są gotowe na wszystko. Cel ten został wkrótce osiągnięty. Już 29 czerwca na ulicach padały tylko pojedyncze strzały. Miasto zostało spacyfikowane.

■
■ A párt központi vezetése, miután felocsúdott megdöbbenéséből, elrendelte a poznańi felkelés elfojtását. A városba összesen háromezer főt számláló katonai alakulatok nyomultak be, főként páncélos egységek. További hétezer katona körülrárta Poznańt. Az elrettentésként bevetett harckocsik látványa világos üzenet volt a lakosság számára, hogy a hatalom mindenre elszánta magát. A fegyveres demonstráció hamar elérte célját. Június 29-én már csak szórványos lövések hallatszottak. Az ellenállás megszűnt, a várost megtörték.

■ The party authorities, after the initial shock, ordered the suppression of the Poznan revolt. About 3,000 soldiers mainly from panzer units entered the city. Another 7,000 soldiers surrounded Poznan. The idea was that such a great number of tanks was supposed to intimidate the inhabitants, making them understand that the authorities were ready for anything. This aim was soon accomplished. Only single shots were heard on the streets on June 29th. The city was pacified.

W wyniku wydarzeń rozgrywających się w Poznaniu 28 czerwca 1956 r. zginęło co najmniej 57 osób. Wśród poległych był też Romek Strzałkowski, trzynastoletni uczeń, który stał się jednym z symboli Poznańskiego Czerwca 1956 r. Represje dotknęły ponad 700 osób zatrzymanych pod zarzutem szczególnie aktywnego uczestnictwa w zamachu na „władzę ludową”. Wiele z nich doświadczyło brutalnego traktowania ze strony milicjantów, ale jedynie kilkudziesięciu postawiono przed sądem.

Romek Strzałkowski

Az 1956. június 28-i poznaíi események során legalább ötvenheten vesztették életüket. A felkelés egyik szimbolikus alakjává vált a tizenhárom éves diák, Romek Strzałkowski, akit lesből lőttek agyon. Nem maradt el a megtorlás sem: több mint hétszáz embert tartóztattak le, a „néphatalommal szembeni fegyveres fellépésben” játszott különösen aktív részvétel vádjával. Sokukat brutálisan bántalmazták a rendőrségen, ugyanakkor még a tizedüket sem állították bíróság elé.

Fragment milicyjnej dokumentacji zawierającej zdjęcia zatrzymanych
A letartóztatottak fotóit tartalmazó rendőrségi nyilvántartás egyik lapja
Fragment of militia records including photographs of the detained people

Warta honorowa harcerzy przy grobie Romka Strzałkowskiego
Cserkészek díszőrsége Romek Strzałkowski sírjánál
The honour guard of scouts at the tomb of Romek Strzałkowski

At least 57 people died as a consequence of the events that took place in Poznan on June 28th, 1956. A thirteen-year-old pupil, Romek Strzałkowski, who became one of the symbols of the Poznan 1956 protests, was also among the dead.

The repressions affected over 700 people, detained with the charge of particularly active participation in a coup d' état on the "peoples government". Many of them experienced brutal treatment from the militia, but only several dozen of them were taken to court.

Pomimo represji, jakie spadły na zbuntowane miasto, to robotnicy Poznania okazali się zwycięzcami. Poznański Czerwiec w dużym stopniu przyspieszył przemiany społeczno-polityczne, które dokonały się w drugiej połowie 1956 r. Ich symbolem był powrót do władzy Władysława Gomułka, komunisty, który chciał prowadzić obywateli „polską drogą do socjalizmu”. Chcąc zyskać przychylność rodaków, stwierdził m.in., że winę za „wypadki poznańskie” ponosi sama partia komunistyczna, która zawiodła masy. Po Październiku 1956 r. kraj opuściło większość radzieckich doradców, wypuszczono na wolność zatrzymanego trzy lata wcześniej prymasa Stefana Wyszyńskiego, złagodniono kurs wobec Kościoła katolickiego, zmniejszono inwigilację społeczeństwa, zelżała cenzura. Jednym z przejawów destalinizacji było też przywrócenie Zakładom Metalowym im. Józefa Stalina w Poznaniu ich historycznej nazwy – Zakłady Przemysłu Metalowego - H. Cegielski Poznań.

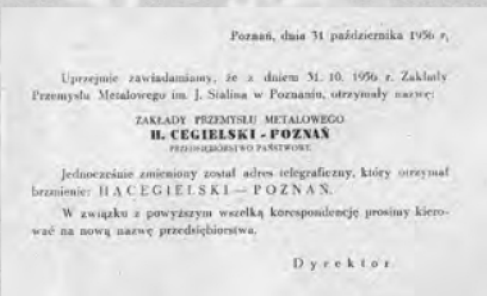
Władysław Gomułka przemawiający na wiecu na placu Defilad w Warszawie w 24 października 1956 r.
 Władysław Gomułka beszél a varsói Felvonulás téren rendezett nagygyűlésen, 1956. október 24.
 Władysław Gomułka delivering a speech at the rally on the Parade Square in Warsaw on October 24th, 1956.

A fellázadt várost komoly megtorlás sújtotta, ennek ellenére mégis a poznańi munkások győzedelmeskedtek. A júniusi felkelés jelentősen felgyorsította az 1956 második felében lezajlott társadalmi-politikai változásokat. Ez utóbbiak csúcspontját jelentette Władysław Gomułka visszatérése a hatalomba. Ő volt az a kommunista politikus, aki meghirdette a társadalom számára „a szocializmus lengyel útját”. Hogy elnyerje honfitársai jóindulatát, kijelentette, miszerint a „poznańi eseményekért” maga a kommunista párt felelős, mert elfordult a tömegektől. 1956 októbere után a szovjet tanácsadók túlnyomó része elhagyta Lengyelországot, szabadon engedték a három évvel korábban őrizetbe Stefan Wyszyński prímást, mérsékeltek az addigi kemény irányvonalat a katolikus egyházzal szemben, visszafogták a társadalom feletti ellenőrzést, és a cenzúra is enyhült. A desztalinizáció abban is kifejeződött, hogy a poznańi Sztálin Fémművek visszakapta történelmi nevét: Hipolit Cegielski Művek lett ismét.

Prymas Stefan Wyszyński błogosławiący wiernych witających go na dziedzińcu pałacu prymasowskiego w Warszawie wkrótce po jego uwolnieniu Stefan Wyszyński prímás áldást oszt az őt köszöntő híveknek a varsói primási palota udvarán, röviddel kiszabadulása után Primate Stefan Wyszyński blessing the faithful who welcome him in the courtyard of the Primate's Palace in Warsaw soon after his liberation

Despite the repressions which fell on the rebellious city, the workers from Poznan turned out to be winners. The Poznan 1956 protests, to a large extent, sped up the socio-political changes which were effected in the second half of 1956. Their symbol was the return to power of Władysław Gomułka, a communist, who wanted to lead the citizens on the “Polish road to socialism”. Wanting to win the favour of the countrymen, he claimed that it was the communist party itself which was to blame for the Poznan events, as it had disappointed the masses. After October 1956, the country was left by the majority of Soviet advisers, primate Stefan Wyszyński, who had been detained 3 years before was set free, the course against the Catholic Church was mitigated, the invigilation of the society was lessened and censorship was eased. One of the signs of destalinisation was the restoration of the historical name – “Hipolit Cegielski Metal Industry Complex” to the Joseph Stalin Metal Works in Poznan.

A Lengyelországból érkező hírek mind merészebb fellépésre sarkallták a magyar társadalom legaktívabb részét, s ezáltal nagyobb lendületet nyert a desztalinizáció a Duna mentén. Maga a folyamat már röviddel Sztálin halála után megkezdődött. A fokozódó társadalmi elégedetlenség kitörésének veszélye miatt a Szovjetunió Kommunista Pártjának (SZKP) vezetése arra utasította Rákosi Mátyást, a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) főtitkárát, egyszemélyben miniszterelnököt, hogy ez utóbbi tisztségét engedje át Nagy Imrének. A frissen kinevezett kormányfő bejelentette az „új szakasz” politikáját, és óvatos reformokat kezdeményezett. Lehetővé tette a kilépést a termelőszövetkezetekből, feloszlatta az internálótáborokat, számos politikai foglyot szabadlábra helyeztetett. Csökkentette a hadseregre fordított kiadásokat, egyúttal a gazdaság ama szektorait kezdte fejleszteni, amelyek leginkább a lakosság igényeit szolgálták ki.

Rákosi képtelen volt belenyugodni a változásokba, és ellentámadásba ment át. 1955 tavaszán kizárta Nagyt a kommunista pártból, ami magában hordozta egy rövidesen megindítandó politikai per lehetőségét. De az SZKP 1956. februári XX. kongresszusának eredményein felbuzdulva az MDP fiatalabb tagjainak csoportjai egyre nyíltabban kritizálták a párt főtitkárát, felelősségét hangsúlyozták a sztálini időszak bűneiért. Ezek a fiatalok alapították meg a Petőfi Kör, amelyről fokozatosan kiderült, hogy nemcsak nevében vállalta fel a kiváló költőt, a forradalmi változások és a zsamokság elleni küzdelem kiemelkedő alakját, Bem tábornok segédtisztjét. Egyúttal az MDP-n kívűl is felerősödtek a Rákosi távozását és Nagy Imre visszatérését szorgalmazó hangok.

A poznańi felkelés figyelemreméltó reakciókat váltott ki a magyar pártban. Rákosi az ottani események kapcsán „poznańi provokációról” beszélt, amit szerinte az is alátámaszt, hogy június 28. előtt néhány nappal „az amerikaiak több ejtőernyős felfegyverzett dízelmotoros csoportot dobtak le” Lengyelország területén. A Petőfi Kör tagjainak többsége ugyanakkor rokonszenvvel tekintett a poznańi megmozdulásokra. Ide kívánkozik az is, hogy az MDP Központi Vezetőségének júliusi ülésén résztvevő Anasztaz Mikojan, az egyik legbefolyásosabb szovjet politikus a Petőfi Kör, „ideológiai Poznańként” emlegette. Moszkva egyidejűleg azzal kívánta elejét venni a magyarországi feszültség növekedésének, hogy Mikojan felügyeletével személycserék történtek a magyar pártvezetésben. Az MDP élére Gerő Ernő került. Hamarosan bebizonyosodott, hogy mindez nem hozott lényegi módosulást a kommunista párt addigi politikai irányvonalában.

Więści dochodzące z Polski zainspirowały najbardziej aktywną część społeczeństwa węgierskiego do coraz śmielszych wystąpień mających przyspieszyć proces destalinizacji nad Dunajem. Został on zapoczątkowany już krótko po śmierci Stalina, kiedy to wobec groźby wybuchu społecznego niezadowolenia sprawujący funkcje sekretarza generalnego Węgierskiej Partii Pracujących (WPP) i premiera Mátyás Rákosi ustąpił z tej ostatniej funkcji na życzenie kierownictwa Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego (KPZR), przekazując ją Imre Nagywowi. Nagy ogłosił „nowy etap” w polityce i zapoczątkował ostrożne reformy. Umożliwił występowanie ze spółdzielni produkcyjnych, zlikwidował obozy pracy, zwolnił wielu więźniów politycznych. Zmniejszył wydatki na wojsko, równocześnie doinwestowując te sektory gospodarki, które w większym stopniu były nastawione na realizację potrzeb ludności.

Rákosi nie chciał pogodzić się ze zmianami i przeszedł do kontrataku, doprowadzając wiosną 1955 r. do wykluczenia Nagya z partii komunistycznej, co miało być wstępem do wytoczenia mu procesu. Jednak część młodszych członków WPP, zachęcona przebiegiem XX Zjazdu KPZR, coraz bardziej otwarcie krytykowała dotychczasowego sekretarza generalnego, podkreślając jego odpowiedzialność za zbrodnie popełnione w okresie stalinowskim. Założyli oni Koło Petőfiego, nawiązujące w swej nazwie do poety i adiutanta Józefa Bema w czasie powstania węgierskiego z lat 1848–1849, będącego symbolem rewolucyjnych zmian i walki przeciwko tyranii. Równocześnie poza WPP zaczęły nasilać się głosy żądające odejścia Rákosiego i powrotu Nagya.

Poznański Czerwiec odbił się szerokim echem wśród członków WPP. Rákosi o wydarzeniach w Poznaniu mówił jako o „provokacji poznańskiej”, wspominając o „uzbrojonych spadochronowych grupach dywersyjnych”, które miały się pojawić na terytorium Polski kilka dni przed 28 czerwca. Wielu członków Koła Petőfiego patrzyło natomiast z sympatią na poznańską zryw. Co ciekawe, przybyły do Budapesztu na lipcowe posiedzenie KC WPP jeden z najbardziej wpływowych polityków radzieckich, Anastas Mikojan, określił Koło Petőfiego mianem „ideologicznego Poznania”. Jednak ostatecznie radzieccy towarzysze, chcąc zapobiec wzrostowi napięcia na Węgrzech, doprowadzili do zmian personalnych na szczytach węgierskich władz. Pierwszym sekretarzem WPP został Ernő Gerő. Niestety, jak się miało wkrótce okazać, zmiana ta nie oznaczała korekty dotychczasowej linii działania partii komunistycznej.

The news from Poland inspired the most active part of the Hungarian society to braver and braver addresses aimed at speeding up the process of destalinisation in Hungary. It had already been started shortly after the death of Joseph Stalin, when Mátyás Rákosi fulfilling the function of General Secretary of the Hungarian Workers' Party (WPP) and the prime minister, resigned from the latter function at the request of the Leadership of the Communist Party of the Soviet Union in relation to the threat of outburst of social unrest, and passed it to Imre Nagy. Nagy announced „the new stage” in the policy and initiated cautious reforms. He made it possible to withdraw from production cooperatives, eliminated work camps and released many political prisoners. He decreased military expenditure while at the same time making additional investments in the sectors of economy, which were set to a greater extent, to the satisfaction of the needs of the people.

Rákosi did not want to come to terms with the changes and moved to counter-attack, leading to the exclusion of Nagy from the Communist Party in spring 1955, which was supposed to be a prelude to instituting a court case against him. However, some of the younger members of the Hungarian Workers' Party, encouraged by the course of the XX rally of the Communist Party of the Soviet Union, more and more openly criticised the General Secretary, emphasizing his responsibility for the crimes committed during the Stalinist period. They established the Petőfi circle, referring in its name to the poet and aide-de-camp of Józef Bem during the Hungarian insurrection from the years 1848–1849 as a symbol of revolutionary changes and the fight against tyranny. At the same time, outside the Hungarian Workers' Party, the voices demanding the departure of Rákosi and the return of Nagy started to intensify.

The Poznan 1956 protests reverberated among the members of the Hungarian Workers' Party. Rákosi referred to the events in Poznan as the “Poznan provocation”, mentioning “the armed parachute diversion groups, which were supposed to appear on the territory of Poland before June 28th. Many members of the Petőfi circle looked at the Poznan spurt with sympathy. What is interesting is that Anastas Mikoyan, one of the most influential Soviet politicians who arrived in Budapest for the July meeting of the Central Committee of the Hungarian Workers' Party, called the Petőfi circle “the ideological Poznan”. However, the Soviet comrades, wanting to finally prevent the growth of tension in Hungary, led to a personal change at the top of the Hungarian authorities. Ernő Gerő became the First Secretary of the Hungarian Workers' Party. Unfortunately, as was supposed to turn out later, this change did not mean a correction of the previous ways of action of the communist party.

1956. október 23-án, a lengyelországi hírek hatására, a budapesti egyetemisták tüntetést szerveztek, hogy ily módon fejezzék ki támogatásukat a Visztula mentén végbemenő változások iránt, szolidaritásukat a lengyelekkel. Saját jelszavakat is megfogalmaztak, többek közt a nagyobb nemzeti függetlenségről, valamint a „szocializmus magyar útjáról”. Hangosan követelték Nagy Imre újbóli miniszterelnökségét.

A bölcsészkar hallgatói a Petőfi-szobornál gyülekeztek, majd a lengyel és a magyar nemzet közös hősiéneket, Bem tábornoknak a szobrához indultak. Útközben sokan csatlakoztak hozzájuk a budapestiek közül (ahogy tréfásan mondták: a „levelező tagozat”). A Bem-szobornál találkoztak a műegyetemistákkal, akikkel együtt a Parlamenthez vonultak.

A Kossuth téren már legalább kétszázezren gyűltek össze, akikhez az MDP vezetésének kérésére – 21 óra körül – Nagy Imre szólott a Parlament erkélyéről. Megkísérelte lecsillapítani a tüntetőket, meggyőzni őket arról, hogy követeléseiket érdemben meghallgatják, és a párt vezetői nem fogják halogatni a további reformokat. A tömeget a rend és fegyelem megőrzésére hívta fel. Valamivel korábban a tüntetők egy része a Sztálin-szoborhoz ment, amelyet – némi erőfeszítések árán – végül sikeresen ledöntöttek. Mások a Magyar Rádió épületéhez igyekeztek, ahol az ifjúság tizenhat pontjának beolvasását követelték. Ehelyett az ÁVH egységei tüzet nyitottak rájuk.

Tymczasem, m.in. pod wpływem wieści dochodzących z Polski, 23 października 1956 r. studenci budapeszterńscy zorganizowali wiec, w trakcie którego wyrażono poparcie dla zmian dokonujących się w Polsce i sformułowano żądania dotyczące zwiększenia węgierskiej niezależności narodowej oraz podjęcia „węgierskiej drogi do socjalizmu”. Głośno domagano się też powrotu na stanowisko premiera Imre Nagya.

Studenci uniwersytetu, do których po drodze dołączały kolejne grupy zbuntowanych mieszkańców Budapesztu, wyruszyli spod pomnika Petőfiiego pod pomnik bohatera Polski i Węgier, Józefa Bema. Tam spotkali się ze studentami politechniki, z którymi wspólnie przemaszerowali pod gmach parlamentu.

Na placu przed parlamentem zebrali się łącznie ok. 200 tys. manifestantów, do których ok. 21.00, na prośbę kierownictwa WPP, przemówił Nagy. W swym wystąpieniu starał się uspokoić zebranych, przekonując, że żądania młodzieży zostaną wysłuchane a kierownictwo partii nie będzie opóźniać dalszych reform. Wezwał też do zachowania porządku i dyscypliny. Nieco wcześniej część manifestantów udała się pod pomnik Stalina, który zrzuciono z cokołu. Inni pomaszerowali pod gmach Radia Węgierskiego, domagając się odczytania ich żądań na falach eteru. Niestety, zostali ostrzelani przez funkcjonariuszy węgierskiej służby bezpieczeństwa ÁVH.

Wiec pod pomnikiem Sándora Petőfiiego
Tüntetés Petőfi Sándor szobránál
Rally at the monument of Sándor Petőfi

Tűm pod pomnikiem Józefa Bema
Tömeg Bem tábornok szobránál
Crowd at the monument of Józef Bem

Meanwhile, among other things, under the influence of the events in Poland, on October 23rd 1956 the Budapest students organised a rally during which support was expressed for the changes occurring in Poland and demands were formulated to increase the Hungarian national independence and to take up the "Hungarian road to socialism". There were also demands for the return of prime minister Imre Nagy to the post.

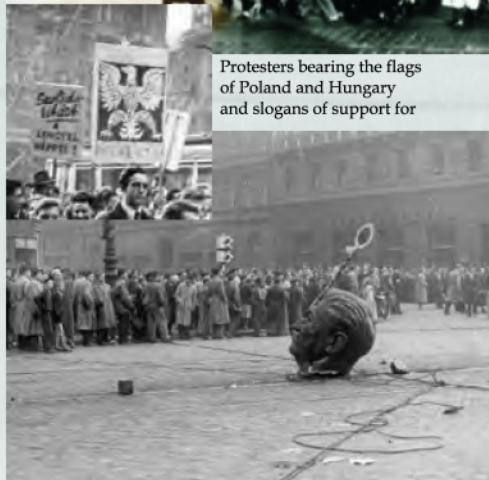
The students of the university, who were joined by other groups of rebellious inhabitants from Budapest, moved from the Petőfi monument to reach the monument of the Polish and Hungarian hero Józef Bem. There, they met the students of the technical university with whom they marched together to the parliament building.

Altogether, about 200,000 demonstrators were gathered on the square in front of the parliament building, and at about 9.00 p.m., at the request of the leadership of the Hungarian Workers' Party, Nagy made a speech. In his speech he tried to reassure the gathered crowd, convincing people that the demands of the youth will be listened to and that the party leadership would not delay further reforms. He also called for the maintenance of order and discipline. A little bit earlier, some of the demonstrators had gone to the Stalin monument and thrown it from its pedestal. Others marched to the building of the Hungarian Radio, insisting on reading out their demands through the ether. Unfortunately they were fired at by officers of the Hungarian security service – ÁVH.

Manifestanci niosący flagi Polski i Węgier oraz hasła poparcia dla Polski
Tüntetők lengyel és magyar zászlóval, valamint lengyelek melletti jelszavak

Protesters bearing the flags of Poland and Hungary and slogans of support for

Głowa z rozbitego pomnika Józefa Stalina
A ledöntött Sztálin-szobor feje
The head of the broken monument of Joseph Stalin

Ernő Gerő

 Ernő Gerő, przerażony rozmiarami społecznego buntu i nie będąc pewnym lojalności węgierskich żołnierzy, wezwał na pomoc wojska radzieckie. Nikita Chruszczow, wraz z pozostałymi członkami Prezydium Biura Politycznego KC KPZR, uległ jego prośbom, wspieranym przez ówczesnego ambasadora ZSRR w Budapeszcie Jurija Andropowa, i nakazał podjęcie działań pacyfikacyjnych. Późnym wieczorem 23 października 1956 r. radzieckie jednostki stacjonujące na terenie Węgier rozpoczęły marsz w stronę stolicy, zamknięto również granicę węgiersko-austriacką. Do Budapesztu wkroczyło 6 tys. radzieckich żołnierzy wyposażonych m.in. w 290 czołgów, ok. 120 transporterów opancerzonych i 156 dział. Początkowo opanowali oni wszystkie najważniejsze punkty w mieście. Walki trwały tylko w południowo-wschodniej i centralnej części Pesztu w okolicach gmachu Radia, Pasażu Corvina i ulicy Üllői. Zdaniem radzieckich dowódców siły powstańcze liczyły ok. 2 tys. osób, spośród których najbardziej aktywne były oddziały z dzielnicy VIII i IX. Po drugiej stronie Dunaju, w Budzie, najaktywniejsza była tzw. grupa z placu Széna.

Felkelők, háttérben egy harcképtelenné tett tank
Powstańcy na tle zniszczonego czołgu
Insurgents against a destroyed tank

Fiatal felkelők egy csoportja
Grupa młodych powstańców
Group of young insurgents

 Gerő Ernő megrémült a tüntetésektől, a fellázadt tömeg létszámától, s miután nem bízott a magyar fegyveres erők harckészségében, a szovjet hadsereg beavatkozását sürgette. Ebben Jurij Andropov, akkori budapesti szovjet nagykövet támogatta is őt. Nyikita Hruscsov - az SZKP Elnökségének többi tagjával egyetértésben - eleget tett a kérésnek. 1956. október 23-án késő este mozgósították a forrongó főváros ellen a Magyarország területén lévő szovjet egységeket (köztük a különleges hadtestet), majd újabb csapattesteket Kárpátaljáról és Romániából. A magyar-osztrák határt is lezárták.

Első lépésként hatezer szovjet katona vonult be Budapestre, egyebek mellett 290 tank, mintegy 120 páncélozott harcjármű és 156 löveg kíséretében. Sikertült meg szállniuk a főváros legfontosabb stratégiai pontjait, ugyanakkor nem várt ellenállásba ütköztek. Fegyveres harcok folytak a pesti oldal központi és délkeleti részein, főként a Magyar Rádiónál és az arrafelé vezető útvonalak mentén, így a Corvin köz és az Üllői út környékén. A szovjet katonai parancsnokok kétezer főre becsülték a felkelők számát. A legkitartóbbak a VIII. és IX. kerületi egységek voltak, Budán pedig a Széna téri csoportot kell megemlítenünk.

Ernő Gerő, frightened by the magnitude of the social revolt, and not being certain of the loyalty of the Hungarian soldiers called on the Soviet armies for help. Nikita Khrushchev, as well as other members of the Presidium of the Politburo of the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union gave way to his requests supported by the then ambassador of the Soviet Union in Budapest, Yuri Andropov and ordered that pacification actions be taken. Late evening October 23rd, 1956, the Soviet troops garrisoned on the territory of Hungary started to march towards the capital city. Also, the Hungarian-Austrian border was closed. 6,000 Soviet soldiers equipped, among other things, with 290 tanks, about 120 armoured troop carriers and 156 artillery guns marched into Budapest. Initially they took control of the most important points in the city. The fights lasted only in the south-east and central parts of Pest, in the vicinity of the Radio building, Corvin Passage and Üllői street. In the opinion of the Soviet commanders, the insurrection forces numbered about 2,000 people, of which the most active troops came from district VIII and IX. On the other side of the Danube, in Bud, the most active group was the one from the Széna square.

Eleinte a szovjet alakulatok inkább csak akkor nyitottak tüzet, ha a felkelők közvetlen támadást intéztek ellenük. Ez a hozzáállás tette lehetővé, hogy néhány esetben a harcok legénysége egyenesen barátkozni kezdett a főváros lakosaival, akik békés szándékaikról győzködték őket. Ez a helyzet azonban gyökeres fordulatot vett, amikor október 25-én, a Parlament előtti Kossuth téren összegyűlt fegyvertelen tüntetőkre sortűz zúdult. A lövöldözést valószínűleg a tömegben elvegyült ávosok kezdték, bár az sem zárható ki, hogy az első lövéseket egy szomszédos épület tetejéről adták le. A mészárlásban az adatok szerint hatvanegy tüntető és három szovjet katona vesztette életét. A sebesültek száma legalább 284 fő, közülük tizennégyen haltak bele sérüléseikbe a kórházban.

Początkowo radzieckie jednostki starały się odpowiadać ogniem jedynie w przypadku bezpośredniego ataku ze strony powstańców. Taka postawa doprowadzała nawet w niektórych przypadkach do bratania się załóg czołgów z mieszkańcami Budapesztu, którzy przekonywali żołnierzy o swych pokojowych zamiarach. Jednak sytuacja uległa gwałtownemu zaostreniu, kiedy do zebranych 25 października przed budynkiem parlamentu pokojowo nastawionych manifestantów otworzono ogień. Strzelaninę rozpoczęli prawdopodobnie obecni w tłumie funkcjonariusze ÁVH, choć niewykluczone, że pierwsze strzały padły z dachu pobliskiego budynku. W jej wyniku zginęło najprawdopodobniej 61 manifestantów i trzech żołnierzy radzieckich. Ranne zostały co najmniej 284 osoby, spośród których 14 zmarło w szpitalu.

Magyarok szovjet katonákkal barátkoznak a Kossuth téren
Bratanie się Węgrów z żołnierzami radzieckimi na placu Kossutha
The fraternisation of Hungarians with Soviet soldiers at Kossuth square

Initially the Soviet units tried to respond with fire only in the case of direct attack from the insurgents. Such an attitude led even to fraternisation between some tank crews and the inhabitants of Budapest, who convinced the soldiers of their peaceful intentions. However, the situation became significantly aggravated when the protesters, peacefully gathered in front of the parliament building were fired upon on October 25th. The shooting was probably started by ÁVH officers who were present in the crowd, although it cannot be ruled out that the first shots were fired from the roof of a nearby building. As a consequence, an estimated 61 protesters and three Soviet soldiers died. At least 284 people were wounded, from among which 14 died in hospital.

Uciezka spod ostrzału
Menekülés a lövések elől
Escape from under fire

Időközben az MDP vezetésében heves viták folytak arról, miként ítélik meg az előző napok eseményeit: ellenforradalomról vagy inkább nemzeti demokratikus mozgalomról van szó. Ez utóbbi mellett elsősorban Nagy Imre kardoskodott. 1956. október 28-i rádióbeszédében, mint a felelős kormány miniszterelnöke, azonnali általános tüzszünetet rendelt el és a felkelőket fegyvereik haladéktalan beszolgáltatására szólította fel. Egyszersmind bejelentette, hogy a honvédség és a rendőrségi alakulataiból, valamint a munkások és az ifjúság fegyveres osztagaiból mielőbb új karhatalmat hoznak létre. Kilátásba helyezte a gyűlölt ÁVH megszüntetését. Nagy Imre elmondta azt is, hogy a szovjet csapatok rögvést megkezdik kivonulásukat Budapestről, illetve kormánya tárgyalni kíván Moszkvával a magyar-szovjet viszony rendezéséről, ideértve a szovjet haderő távozását Magyarországról. Leszögezte, hogy senkinek sem eshet bántódása amiatt, hogy részt vett a fegyveres harcokban. A beszédhez igazán messzemenő gyakorlati tettek társultak: helyreállították a többpártrendszer, kiszabadították házi őrizetéből Mindszenty József hercegprímást, feloszlatták az MDP-t, s helyébe létrejött a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP).

Imre Nagy

W tym samym czasie w kierownictwie WPP trwała gorąca dyskusja, jak ocenić wydarzenia ostatnich dni – jako kontrrewolucję czy raczej jako narodowy ruch demokratyczny. Zwolennikiem tej drugiej interpretacji był przede wszystkim Imre Nagy. W swoim wystąpieniu radiowym 28 października 1956 r. jako premier rządu wezwał do natychmiastowego przerwania ognia i bezwzględnego oddania posiadanej przez powstańców broni. Zapowiedział przy tym, że z oddziałów wojskowych i policyjnych oraz uzbrojonych grup robotniczych i studenckich zostanie utworzona nowa formacja zbrojna. Miano też zlikwidować nienawidzone ÁVH. Nagy obiecał, że bezpośrednio po zakończeniu walk oddziały radzieckie opuszczą Budapeszt oraz rozpoczną się negocjacje z władzami ZSRR na temat zasad regulujących w przyszłości relacje węgiersko-radzieckie. Nikt nie miał zostać ukarany za udział w walkach. Powyższym deklaracjom towarzyszyły posunięcia świadczące o daleko idących zmianach: przywrócono system wielopartyjny, uwolniono prymasa Józsefa Mindszentyego, rozwiązano WPP, powołując na jej miejsce Węgierską Socjalistyczną Partię Robotniczą.

Cokół i buty – tyle pozostało z pomnika Józsefa Stalina

Alapzat és cipő a csokól – ennyi maradt a Sztálin-szoborból – Pedestal and shoes – all that is left of the Joseph Stalin monument

Az ÁVH székháza a budapesti Andrassy úton. Az épületben 2002 óta a nyilas rémuralmat és a kommunista diktatúrát bemutató Terror Háza Múzeum működik
The main headquarters building of the ÁVH at Andrassy Street in Budapest.
At present the building houses the so called Terror House in memorial of Nazi and communist crimes

Budynek siedziby głównej ÁVH przy ulicy Andrassy w Budapeszcie. Obecnie mieści się w nim Dom Terroru upamiętniający zbrodnie nazistowskie i komunistyczne.

At the same time a heated debate was taking place among the leadership of the Hungarian Workers Party on how to assess the events of the recent days – as counter-revolution or rather as a national democratic movement. One follower of the second interpretation was, among others, Imre Nagy. In his radio speech dated October 28th 1956, as prime minister of the government, he called upon the immediate discontinuation of fire and a prompt return of the weapons possessed by the insurgents. At the same time he announced the creation of a new military formation consisting of military and police troops as well as armed groups of workers and students. The commonly hated ÁVH was also supposed to be done away with. Nagy promised that directly after the end of the fights, the Soviet troops would leave Budapest and that negotiations with the authorities of the Soviet Union would be started with regards to rules regulating the Hungarian-Soviet relations in the future. No one was supposed to be punished for participation in the fights. The above-mentioned declarations were accompanied by moves speaking volumes for far-reaching changes: the multi-party system was restored, primate József Mindszenty was set free, the Hungarian Workers Party was dissolved, and the Hungarian Socialist Workers' Party was called into being instead.

Országszerte nemzeti tanácsok, forradalmi vagy nemzeti bizottságok, illetve más forradalmi szervek alakultak, amelyek lényegében átvették a hatalmat, a helyi közigazgatást. Megindult a nemzetőrség felállítása, parasztok, munkások, értelmiségiek, valamint az új kormányt támogató fiatalok léptek be soraiba. Elsődleges feladatuk a közrend biztosítása volt az egész ország területén. Mindazonáltal néhányszor nem sikerült megakadályozni az önbíráskodást, a lincselést – főként az ÁVH funkcionáriusaival szemben –, aminek harmincheten estek áldozatul október végéig. Nagy Imre kormánya elítélte és fellépett ez ellen.

Időközben, a lengyelországi politikai helyzet stabilizációjával párhuzamosan, a szovjet vezetők határozottabb cselekvésre szánták el magukat Magyarország ügyében. Szerintük Nagy Imre átpártolt az ellenforradalom oldalára, emiatt elkerülhetetlen az újabb fegyveres beavatkozás. Szándékaikról némely Moszkvában tartózkodó magyar kommunistaival is tárgyaltak, köztük az MSZMP élére frissen megválasztott Kádár Jánossal. Hruscsov és társai attól tartottak, hogy a magyar példa követendő mintául szolgálhat a többi közép-európai nemzet számára. Ráadásul megerősítheti az Amerikai Egyesült Államok kormányzatát ama meggyőződésében, hogy Sztálin halála után a Szovjetunió meggyengült, és már saját befolyási övezetében is képtelen uralmát megőrizni. A nemzetközi helyzet is kedvezett a szovjet vezetőknek, hogy meghozzák döntésüket a beavatkozásról. Kína és Jugoszlávia helyeselte a tervezett katonai leszámolást az „ellenforradalommal” a Duna mentén. Október végén pedig Izrael, Nagy-Britannia és Franciaország megtámadta Egyiptomot, hogy visszaszerezzék az ellenőrzést a Szezi-csatorna felett, ezáltal előre nem látott diplomáciai konfliktusba keveredtek az Egyesült Államokkal. A nyugati kormányok és az ottani közvélemény figyelme a közel-keleti események felé fordult.

János Kádár

W całym kraju powstawały Rady Narodowe, Komitety Rewolucyjne, Komitety Narodowe i inne organy rewolucyjne przejmujące de facto władzę. Formowano także oddziały Gwardii Narodowej. Składały się one z chłopów, robotników i inteligentów, a także młodzieży wiernej nowym władzom. Ich zadaniem było zachowanie porządku na terenie kraju. Jednak pomimo to w kilku miastach doszło do potępianych przez rząd Imre Nagya samosądów na funkcjonariuszach ÁVH. Szacuje się, że do końca października zginęło w ich wyniku 37 osób.

Tymczasem widząc stabilizację sytuacji politycznej w Polsce, przywódcy ZSRR postanowili przystąpić do bardziej zdecydowanych działań na terenie Węgier. Uznali, że Imre Nagy przeszedł na pozycje kontrrewolucyjne i konieczna staje się zbrojna interwencja. Swoje plany konsultowali z kilkoma węgierskimi komunistami przebywającymi w Moskwie, w tym z ówczesnym I sekretarzem Jánosem Kádarem. Chruszczow oraz pozostali radzieccy przywódcy obawiali się, że przykład Węgier może ośmielić inne narody Europy Środkowo-Wschodniej do podobnych wystąpień, a także utwierdzić Stany Zjednoczone w przekonaniu, że ZSRR po śmierci Stalina jest państwem słabym, nieradzącym sobie z utrzymaniem porządku w swojej strefie wpływów. Podjęcie decyzji o interwencji ułatwiła przywódcom Związku Radzieckiego sytuacja międzynarodowa. Chiny i Jugosławia poparły planowany sposób rozprawienia się z „kontrrewolucją” nad Dunajem. Ponadto pod koniec października Izrael, Wielka Brytania i Francja zaatakowały Egipt, aby uzyskać kontrolę nad Kanałem Sueskim, wchodząc tym samym w konflikt dyplomatyczny ze Stanami Zjednoczonymi. Uwaga rządów i opinii publicznej na Zachodzie skupiła się więc na wydarzeniach na Bliskim Wschodzie.

Felkelő-járőr
Powstańczy patrol
Insurgent patrol

National Councils, Revolutionary Committees, National Committees and other revolutionary bodies were formed all over the country, which were actually taking over power. Also, the National Guard was formed. They consisted of peasants, workers and intellectuals, as well as youths loyal to the new authorities. Their task was to maintain order all over the country. However, in spite of this, mob laws condemned by the government of Imre Nagy, involving ÁVH officers occurred in several cities. It is estimated that 37 people died as a consequence of them.

In the meantime, seeing the stabilisation of the political situation in Poland, the leaders of the Soviet Union decided to take more determined action on the territory of Hungary. They came to the conclusion that Imre Nagy had assumed a counter-revolutionary attitude and that military intervention was necessary. They discussed their plans with several Hungarian communists staying in Moscow, including the first secretary János Kádár. Khrushchev and other Soviet leaders feared, for instance, that the example of Hungary may give courage to other nations of the Central-Eastern Europe to act similarly, and may confirm the U.S in the belief that the Soviet Union, after Stalin's death was a weak country that could not handle the maintenance of order in its sphere of influence. The international situation made it easier for the leaders of the Soviet Union to make such decisions. Both China, and Yugoslavia supported the planned method of settling the counter-revolution at the Danube river. Then, at the end of October, Israel, Great Britain and France attacked Egypt in order to gain access to Suez Canal, entering the diplomatic conflict with the U.S. The attention of the governments and public opinion in the West focused on the events in the Middle East.

A szovjet beavatkozás bizonyos értelemben meglepte a magyar kormányt, hiszen 1956 november elején a helyzet végre normalizálódni látszott. Befejeződött az általános sztrájk, kezdetét vette a harcok nyomainak eltakarítása. November 3-án Nagy Imre átalakította többpárti kormányát, még szélesebb koalíciós alagra helyezte az október 30-i kabinetjét. Másnap hajnalban megindult a szovjet támadás. A nemzetőrséggel ellentétben, a magyar hadsereg általában nem tanúsított ellenállást. Budapesten november 9-ig dúltak a harcok. Összehangolt központi parancsnokság hiányában a felkelőknek esélyük sem volt a védekezésre, kétségtelen bátorságuk dacára eleve vereségre voltak ítélve a hatalmas szovjet túlerővel szemben. A partizán jellegű fegyveres küzdelem legtovább Pécs környékén tartott, egészen november 19-ig. A szovjet „segítség” rendkívüli véres mérleget mutatott. Októberben és novemberben országsszerte legalább 2700 személy vesztette életét, és csaknem húszezren sebesültek meg. A civil áldozatok száma Budapesten 1570-re tehető. Különösen sokat szenvedtek a VIII. és a IX. kerület lakosai, ahol a legélesebb összecsapások zajlottak. A szovjet hadsereg veszteségei: 669 halott, 1986 sebesült, 51 eltűnt. A harcokban több budapesti épület romba dőlt.

Sztéllótt lakóház a Móriéz Zsigmond kórtéren
Zniszczona kamienica na placu Móriéza Zsigmonda
A destroyed tenant house on the Móriéz Zsigmond square

The Soviet intervention was, in a way, a surprise for the Hungarian authorities as at the beginning of November 1956, the situation started to return to normal. The general strike was interrupted, the remaining elements of fighting were eliminated and the composition of a new multi-party government formed already on October 30th, was broadened on November 3rd. Although the Hungarian army, in the majority of cases, did not start fighting with the troops of the Soviet army, the numerous troops of the National Guard did. In Budapest itself, the fighting lasted from November 4th to November 9th. The resistance of the insurgents, in spite of their undoubted courage, was doomed to failure beforehand due to the overwhelming advantage of the Soviet armies and a lack of central command for the defenders. Beyond the capital city, in the vicinity of Pécsu the guerrilla fighting lasted for the longest period of time, that is, until November 19th. The balance of the "Soviet help" was unusually bloody. Over 2,700 people died in October and November, and almost 20,000 people were wounded. The losses among the civil population of Budapest amounted to about 1,570 people. The inhabitants of two districts - VIII and IX, where the fiercest fighting was taking place, suffered particularly heavily. The Soviet losses amounted to 669 dead, 1,986 wounded and 51 people missing. During the fighting, many buildings in Budapest fell into ruins.

Radziecka interwencja była dla węgierskich władz pewnym zaskoczeniem, ponieważ na początku listopada 1956 r. sytuacja zaczęła się wreszcie normalizować. Przerwano strajk generalny, usuwano ślady walk, 3 listopada poszerzono skład powołanego już 30 października wielopartyjnego rządu, na którego czele stał Imre Nagy. Choć armia węgierska w zdecydowanej większości przypadków nie podjęła walki z jednostkami armii radzieckiej, uczyniły to liczne oddziały Gwardii Narodowej. W samym Budapeszcie walczyli od 4 do 9 listopada. Opór powstańców, pomimo ich niewątpliwiej odwagi, był jednak z góry skazany na porażkę wobec olbrzymiej przewagi wojsk radzieckich i braku centralnego dowództwa obrońców. Poza stolicą walki o charakterze partyzanckim trwały najdłużej, do 19 listopada, w okolicach Pécsu. Bilans „radzieckiej pomocy” był niezwykle krwawy. W październiku i listopadzie zginęło ponad 2700 osób, a prawie 20 tys. zostało rannych. Straty wśród ludności cywilnej Budapesztu wyniosły ok. 1570 osób. Szczególnie ucierpieli mieszkańcy dwóch dzielnic - VIII i IX, w których toczono najbardziej zacięte boje. Straty radzieckie wyniosły 669 zabitych i 1986 rannych oraz 51 zaginionych. W trakcie walk wiele budapeszteńskich budynków legło w gruzach.

Kádár János szovjet harcokcsin érkezett november 7-én Budapestre. Miután véget értek a harcok, a Moszkvában megalakított Kádár-kormány kegyetlen megtorlást indított mindazok ellen, akiket a forradalomban való tevőlegesen részvétellel vádoltak. Több mint 35 ezer ember ellen kezdeményeztek eljárást, közülük 26 ezren kerültek bíróság elé, jogerős ítéletet 22 ezer főre szabtak ki. A végrehajtott halálos ítéletek száma 230, az utolsó kivégzés 1961-ben történt. Ezzel egyidejűleg nagyjából kétszázezren hagyták el Magyarországot, a megtorlás miatti félelemből vagy azért, mert nem óhajtottak ismét kommunista diktatúrában élni.

A kivégzettek java része fiatal munkás volt – átlagéletkoruk 27 év. Tragikus sorsuk egyik jelképes alakja Mansfeld Péter. 1941-ben született Budapesten, a nyolcosztályos általános iskola elvégzése után esztergályosnak tanult. A forradalom idején a Széna téri csoport egyik gépkocsis összekötője. 1958 februárjában barátjával együtt lefegyverzett egy rendőrt. Bebörtönzött ismerőseinek kiszabadítását tervezte, valamint bosszút akart állni azokon, akik a hatóságok kezére adták a felkelőket, de rövid időn belül elfogták. Elsőfokon életfogytiglant szabtak ki rá, 1959. március 19-én azonban a Legfelsőbb Bíróság Népbírósi Tanácsa az ítéletet halálbüntetésre súlyosbította. Két nappal később Mansfeldet kivégezték.

Zdjęcia ofiar represji znajdujące się na murach
Domu Terroru w Budapeszcie

A megtorlás áldozatainak fényképe
a budapesti Terror Háza Múzeum falán

Photographs of the victims of repression
on the walls of the Terror House in Budapest

When the fighting ended, the new authorities, supported by the Soviet Union, including János Kádár brought to Budapest in a Soviet tank on November 7th, started brutal repression with regards to those people who were suspected of participation in the insurrection. Investigations were instituted against over 35,000 people, of whom almost 26,000 were brought to court. From among this group, about 22,000 received a judgement-at-law. The death sentence was given in the cases of 230 people. The last execution took place in 1961. At the same time, about 200,000 people emigrated from Hungary fearing the repression and not wanting to live in the communist dictatorship.

Most of the executed were young workers whose mean age was 27 years. Péter Mansfeld became a symbolic figure for this group. Born in 1941 in Budapest, after graduating from the primary school, he started to learn the profession of lathe operator. During the revolution, he was a liaison officer between the troops. In February 1958, together with a colleague, he disarmed a militia man. He planned to liberate imprisoned friends and take revenge on those who denounced the insurgents. Soon, however, he was arrested. The court of the first instance, sentenced him to life imprisonment, but on March 19th, 1959, the Peoples Judiciary Council of the Supreme Court changed this sentence to the death sentence. Mansfeld was executed on March 21st, 1959.

Po zakończeniu walk wspierane przez ZSRR nowe władze z przywiezionym 7 listopada do Budapesztu w radzieckim czołgu Jánosem Kádárem na czele rozpoczęły brutalne represje wobec podejrzanych o udział w powstaniu. Przeciw ponad 35 tys. osób wszczęto dochodzenie, z czego około 26 tys. postawiono przed sądem. Spośród tej grupy ok. 22 tys. otrzymało prawomocny wyrok. Na 230 skazanych wykonano karę śmierci. Ostatnia egzekucja odbyła się w 1961 r. Jednocześnie z Węgier wyemigrowało, z obawy przed represjami i nie chcąc żyć w komunistycznej dyktaturze, ok. 200 tys. osób.

Większość straconych stanowili młodzi robotnicy, których średnia wieku wynosiła 27 lat. Symboliczną postacią z tej grupy stał się Péter Mansfeld. Urodzony w 1941 r. w Budapeszcie, po ukończeniu ośmioklasowej szkoły podstawowej rozpoczął naukę zawodu tokarza. W czasie rewolucji był łącznikiem między oddziałami. W lutym 1958 r. rozbroił wraz z kolegą milicjanta. Planował uwolnić uwięzionych znajomych oraz zemścić się na tych, którzy donosili na powstańców. Wkrótce jednak został aresztowany. Sąd pierwszej instancji skazał go na dożywocie, ale 19 marca 1959 r. Ludowa Rada Sądownicza Sądu Najwyższego zamieniła ten wyrok na karę śmierci. Mansfelda stracono 21 marca 1959 r.

Nem kerülte el a kíméletlen megtorlás azokat sem, akiket Kádár és Moszkva az „ellenforradalom” vezéralakjainak minősített. Maléter Pált, a Nagy-kormány honvédelmi miniszterét még 1956. november 3-án orvul letartóztatták a tököli szovjet bázison, ahová hivatalos küldöttség tagjaként érkezett, hogy folytassák a tárgyalásokat a szovjet csapatok magyarországi kivonásának menetrendjéről. Amikor másnap reggel megkezdődött a szovjet támadás a forradalom leverésére, Nagy Imre és legközelebbi elvbarátai menedékjogot kértek a budapesti jugoszláv nagykövetségen. A Kádár-kormány írásban megerősített bántatlansági ígéretében bízva, november 22-én Nagy és társai elhagyták a jugoszláv követséget. Azonnal őrizetbe vették és Romániába deportálták őket. Fél évvel később Nagyt visszahozták Budapestre. Titkos perben – többek közt Maléter Pállal együtt – halálra ítélték, amit másnap, 1958. június 16-án végrehajtottak.

Imre Nagy

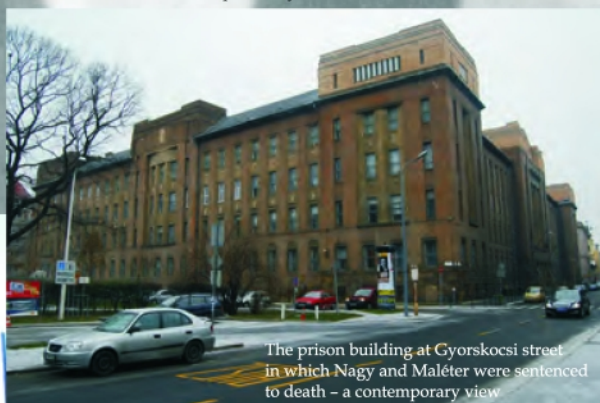
Pál Maléter

Strict punishments were also imposed on those who were considered leaders of the counter-revolution by János Kádár government and the Soviet leaders. Pál Maléter, minister of defence in the Imre Nagy government had already been arrested on November 3rd 1956 at the Soviet military base near Budapest, where he had come to negotiate the details concerning the withdrawal of the Soviet armies from the territory of Hungary. Next day Imre Nagy and his closest co-workers, asked for asylum in the Yugoslavian embassy when the Soviet troops started the pacification of Budapest. When they decided to leave the diplomatic post on November 22nd, having previously received a written guarantee from Kádár's government that they would be able to come back home, they were immediately arrested and transported to Romania. After half a year, Nagy was taken back to Budapest and sentenced to death in a secret trial in the same manner as Pál Maléter. The sentence was executed on June 16th, 1958.

Surowe kary spadły również na tych, których ekipa Jánosa Kádára i radzieccy przywódcy uznali za stojących na czele kontrrewolucji. Pála Malétera, ministra obrony rządu Nagya, aresztowano jeszcze 3 listopada 1956 r. w radzieckiej bazie wojskowej pod Budapesztem, do której przybył, aby negocjować szczegóły dotyczące wycofywania wojsk radzieckich z terytorium Węgier. Następnego dnia Imre Nagy i jego najbliżsi współpracownicy, po rozpoczęciu przez oddziały radzieckie pacyfikacji Budapesztu, poprosili o azyl w ambasadzie jugosłowiańskiej. Kiedy 22 listopada, po otrzymaniu pisemnej gwarancji od rządu Kádára, że będą mogli powrócić do domów, opuścili placówkę dyplomatyczną, zostali natychmiast aresztowani i przewiezieni do Rumunii. Po pół roku Nagya przywieziono do Budapesztu i w tajnym procesie skazano, podobnie jak Pála Malétera, na karę śmierci. Wyrok wykonano 16 czerwca 1958 r.

Budynek więzienia przy ul. Gyorskocsi, w którym Nagy i Maléter zostali skazani na śmierć – widok współczesny

The prison building at Gyorskocsi street in which Nagy and Maléter were sentenced to death – a contemporary view

Prison at Kozma street, where both of them were executed

A Kozma utcai börtön, ahol kivégezték őket
Więzienie przy ul. Kozma, gdzie obaj zostali straceni

Wydarzenia na Węgrzech odbiły się szerokim echem w Polsce. Nowe władze, z I sekretarzem KC PZPR Władysławem Gomułką na czele, nie czyniły przeszkód różnego rodzaju akcjom solidarnościowym podejmowanym spontanicznie przez polskie społeczeństwo, niekiedy same do nich wzywały. Również ton komentarzy w prasie był, w większości przypadków, życzliwy wobec przemian zachodzących nad Dunajem. Kierownictwo PZPR było też zdecydowanie przeciwne radzieckiej interwencji.

Polacy, pamiętając o wielowiekowej tradycji przyjaźni pomiędzy oboma narodami, potwierdzonej w latach II wojny światowej niezwykle życzliwą postawą Węgrów wobec uchodźców, którzy po klęsce wrześnieowej znaleźli się nad Dunajem, masowo zaangażowali się w działania na rzecz pomocy „bratankom”. Organizowano też manifestacje wyrażające poparcie dla dążeń Węgrów, wywieszano węgierskie flagi.

A magyar események széles visszhangot keltettek a Visztula mentén. Az új lengyel pártvezetés a frissen megválasztott Władysław Gomułkával az élen, nem gördített akadályt (nem is tudott volna) a lengyel társadalom spontán szervezett, különféle formákat öltő segélyakciói elé, sőt a hivatalos szervek gyakran maguk is aktívan bekapcsolódtak ezekbe. A sajtóban megjelent beszámolók és tudósítások elsöprő többsége szintén üdvözölte a magyarországi forradalmi változásokat. Gomułka és vezetőtársai határozottan elleneztek az első szovjet beavatkozást, és a kulisszák mögött a másodikikat sem helyeselték.

A lengyelekben élénken élt a két nemzet közti barátság sok évszázados hagyománya, amit újlag igazolt az a szívélinesség és segítőkészség, amellyel a magyar társadalom fogadta a második világháború kitörése után hozzájuk érkező közel százezer menekültet. 1956 őszén a lengyelek tömegesen adtak vért és általános gyűjtést folytattak „magyar testvéreik” számára. Szolidaritási gyűléseket és tüntetéseket is szerveztek, s mindenütt kitzűték a magyar zászlót.

A magyaroknak segítségére van szükségük!
Hungarians need our help!

The events in Hungary reverberated in Poland. The new authorities, including the I secretary of the Central Committee of the Polish United Workers' Party, Władysław Gomułka, did not prevent various solidarity actions taken spontaneously by the Polish society, sometimes they would even call for them themselves. Also, the tone of the comments in the press was, in the majority of cases, sympathetic to the changes taking place at the Danube river. The leadership of the Polish United Workers' Party was also definitely against Soviet intervention.

Poles, remembering the multi-century friendship between the two nations, confirmed during the years of World War II by the unusually kind attitude of the Hungarians towards their refugees, who arrived in this country after the September defeat, were involved in actions aimed at helping the "good friends". Also demonstrations expressing support for the aspirations of the Hungarians were organized and Hungarian flags were put up.

Hódolattal a magyar nemzetnek

Homage to the Hungarian nation

Wmurowanie aktu erekcyjnego pod Pomnik Poznańskiego Czerwca 23 maja 1981 r.
A poznańi felkelés emlékművének alapkövetétele, 1981. május 23.

The placing of the cornerstone at the monument of Poznan June events, May 23rd, 1981

For almost 25 years, the call of the I secretary of the Central Committee of the Polish United Workers' Party, Władysław Gomułka, to put a shroud of silence on the Poznan 1956 protests was respected, at least in the public space, both by the authorities and the inhabitants of Poznan. It was not until the Seventies of the previous century that holy masses were held in several churches in Poznan for victims of the workers' actions, and in June 1980, representatives of the Poznan opposition placed flowers on the tomb of Romek Strzałkowski. However, the real turning point took place with the appearance of the Independent Self-Governing Trade Union "Solidarity". Then, a contest for a monument commemorating the 1956 protests in Poznan took place and was settled. Also, a book describing those events was written. In the eighties, the inhabitants of Poznan remembered those bloody events from the years past several times over.

Przez prawie 25 lat wezwanie I sekretarza KC PZPR Władysława Gomułka, by na Poznański Czerwiec spuścić zasłonę milczenia, było respektowane, przynajmniej w przestrzeni publicznej, zarówno przez władze, jak i mieszkańców Poznania. Jedynie w latach siedemdziesiątych w kilku poznańskich kościołach odprawiono msze święte w intencji ofiar robotniczego zrywu, a w czerwcu 1980 r. przedstawiciele poznańskiej opozycji złożyli kwiaty na grobie Romka Strzałkowskiego. Jednak prawdziwy przełom nastąpił dopiero wraz z pojawieniem się NSZZ „Solidarność”. Wtedy w błyskawicznym tempie rozpisano i rozstrzygnięto konkurs na pomnik upamiętniający Czerwiec '56. Powstała też książka opisująca tamte wydarzenia. W latach osiemdziesiątych jeszcze kilkakrotnie mieszkańcy Poznania przypominali krwawe wydarzenia sprzed lat.

Közel negyedszázadon át érvényben volt Władysław Gomułka felhívása, miszerint a poznańi felkelésről ne essék szó, legalábbis a nyilvánosság előtt. Ezt nemcsak a hivatalos szervek tartották be, de Poznań lakosai is kénytelenek voltak ehhez igazodni. Az 1970-es években csupán néhány poznańi templomban celebráltak a felkelés áldozatainak emlékére felajánlott szentmisét, 1980 júniusában pedig a poznańi ellenzék képviselői helyezték el virágjaikat Romek Strzałkowski sírján. A valódi áttörést a Szolidaritás szakszervezet életre hívása jelentette 1980 késő nyarán. Akkor villámgyorsan kiírták – eredményesen el is bírálták – a pályázatot a felkelés emlékművéről. Könyv is megjelenhetett a korabeli eseményekről. A nyolcvanas években Poznań lakosai nemegyszer felidéztek a néhány évtizeddel azelőtt történt véres eseményeket.

Odślonięcie Pomnika. 28 czerwca 1981

The unveiling of the June 28 monument in 1981

Az emlékmű felavatása, 1981. június 28.

Wmurowanie aktu erekcyjnego pod Pomnik Poznańskiego Czerwca 23 maja 1981 r.
A poznańi felkelés emlékművének alapkövetétele, 1981. május 23.

The placing of the cornerstone at the monument of Poznan June events, May 23rd, 1981

For almost 25 years, the call of the I secretary of the Central Committee of the Polish United Workers' Party, Władysław Gomułka, to put a shroud of silence on the Poznan 1956 protests was respected, at least in the public space, both by the authorities and the inhabitants of Poznan. It was not until the Seventies of the previous century that holy masses were held in several churches in Poznan for victims of the workers' actions, and in June 1980, representatives of the Poznan opposition placed flowers on the tomb of Romek Strzałkowski. However, the real turning point took place with the appearance of the Independent Self-Governing Trade Union "Solidarity". Then, a contest for a monument commemorating the 1956 protests in Poznan took place and was settled. Also, a book describing those events was written. In the eighties, the inhabitants of Poznan remembered those bloody events from the years past several times over.

Przez prawie 25 lat wezwanie I sekretarza KC PZPR Władysława Gomułka, by na Poznański Czerwiec spuścić zasłonę milczenia, było respektowane, przynajmniej w przestrzeni publicznej, zarówno przez władze, jak i mieszkańców Poznania. Jedynie w latach siedemdziesiątych w kilku poznańskich kościołach odprawiono msze święte w intencji ofiar robotniczego zrywu, a w czerwcu 1980 r. przedstawiciele poznańskiej opozycji złożyli kwiaty na grobie Romka Strzałkowskiego. Jednak prawdziwy przełom nastąpił dopiero wraz z pojawieniem się NSZZ „Solidarność”. Wtedy w błyskawicznym tempie rozpisano i rozstrzygnięto konkurs na pomnik upamiętniający Czerwiec '56. Powstała też książka opisująca tamte wydarzenia.

W latach osiemdziesiątych jeszcze kilkakrotnie mieszkańcy Poznania przypominali krwawe wydarzenia sprzed lat.

Közel negyedszázadon át érvényben volt Władysław Gomułka felhívása, miszerint a poznańi felkelésről ne essék szó, legalábbis a nyilvánosság előtt. Ezt nemcsak a hivatalos szervek tartották be, de Poznań lakosai is kénytelenek voltak ehhez igazodni. Az 1970-es években csupán néhány poznańi templomban celebráltak a felkelés áldozatainak emlékére felajánlott szentmisét, 1980 júniusában pedig a poznańi ellenzék képviselői helyezték el virágjaikat Romek Strzałkowski sírján. A valódi áttörést a Szolidaritás szakszervezet életre hívása jelentette 1980 késő nyarán. Akkor villámgyorsan kiírták – eredményesen el is bírálták – a pályázatot a felkelés emlékművéről. Könyv is megjelenhetett a korabeli eseményekről.

A nyolcvanas években Poznań lakosai nemegyszer felidéztek a néhány évtizeddel azelőtt történt véres eseményeket.

Odślonięcie Pomnika. 28 czerwca 1981

Az emlékmű felavatása, 1981. június 28.

The unveiling of the June 28 monument in 1981

Poznańskie krzyże – pomnik Poznańskiego Czerwca
Poznań Keresztek – a felkelés emlékműve
Poznan crosses – Poznan June Events Monument

W niepodległej Polsce Poznański Czerwiec i jego uczestnicy doczekali się należnego im uhonorowania. Co roku pod poznańskimi krzyżami odbywają się uroczystości z udziałem przedstawicieli władz miasta, a niekiedy również najwyższych władz państwowych i zagranicznych gości. W wielu punktach stolicy Wielkopolski znajdują się tablice i pomniki upamiętniające poznański zryw i jego bohaterów. Również nazwy kilku ulic nawiązują do wydarzeń sprzed 55 lat.

Tablica wmurowana u stóp pomnika Poznańskiego Czerwca
A poznańi felkelés emlékművének lábánál elhelyezett tábla
Plaque inset at the foot of the Poznan June Events Monument

Tablica poświęcona Romkowi Strzałkowskiemu
Romek Strzałkowski emléktáblája
Plaque devoted to Romek Strzałkowski

Az immár független Lengyelországban az 1956-os felkelés és annak résztvevői végre megkaphatták a méltán kiérdemelt tiszteletet. A Poznańi Keresztekénél minden évben megemlékezést tartanak, ahol a város vezetőin kívül gyakran megjelennek a legmagasabb szintű állami hivatalok képviselői valamint külföldi vendégek is. A Nagy-lengyelországi vajdaság fővárosában számos ponton találunk a poznańi eseményeket és hőseiket felidéző szobrokat, emléktáblákat. Egyes utcanevek is az ötvenöt évvel ezelőtt történetekre utalnak.

Tablica upamiętniająca pracowników komunikacji miejskiej Poznania
A városi közlekedési dolgozók emléktáblája
Plaque commemorating the workers of the municipal transport company in Poznan

Tablica znajdująca się przed jedną z bram Zakładów HCP
A Cegielski Művek egyik kapuja előtt felállított emléktábla
Plaque located in front of one of the gates of the Hipolit Cegielski Works

In the new independent Poland, the Poznan 1956 protests and its participants lived to receive their due honours. Each year at the "Poznan crosses", ceremonies with the participation of the representatives of the city authorities, and sometimes even the highest state authorities and foreign guests are organised. In many points of the capital city of the Wielkopolska region, there are plaques and monuments commemorating the Poznan action and its heroes. On top of this, the names of several streets refer to the events of the year 1956.

Tablica informująca o roli szpitala im. Franciszka Raszei w 1956 r.
 A Franciszek Raszeja Kórház 1956-os önfeláldozó tevékenységéről szóló tábla
 Plaque detailing the role of Franciszek Raszeja hospital in 1956.

Wejście do Muzeum Poznańskiego Czerwca
 A Poznańi Felkelés Múzeumának bejárata
 Entrance to the Museum of the Poznan June Events

Pomnik znajdujący się w miejscu starcia pod gmachem Wojewódzkiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Publicznego
 Emlékmű a Közbiztonsági Hatóság vajdasági hivatalánál lezajlott összecsapás helyszínén
 Monument at the place of the skirmish at the Provincial Public Security Office building

Magyarországon – Poznańhoz hasonlóan – a kommunista hatalom hosszú éveken át mindent megtett azért, hogy ne csak kitörölje az emberek fejéből a felkelés emlékét, hanem meg is másítsa annak lényegét. 1989-ig hivatalosan csak „ellenforradalomként” lehetett említeni 1956-ot, aminek felidézése főként a párház ostromakor esedett vagy meglincselt párt-funkcionáriusokra és ÁVH-katonákra korlátozódott, s az „ellenforradalom mártírjainak emlékműve” megkoszorúzásában nyilvánult meg. A magyar forradalom valódi képét a hazai ellenzékiek, illetve a külföldi magyar emigránsok igyekeztek megőrizni. Ez utóbbiak számos országban állítottak szobrokat, emlékhelyeket, amelyek a szabad világ polgárait emlékeztették a „magyar tragédiára”.

Pomnik w Bostonie upamiętniający uczestników powstania węgierskiego 1956 r.
Az 1956-os magyar forradalom résztvevőinek emlékét állító szobor Bostonban
Monument in Boston commemorating the participants of the Hungarian insurrection in 1956.

In Budapest, just as in Poznan, not only did the communist authorities do a lot for many years to erase the memories of the action in 1956, but also they twisted its sense. Therefore, until 1989, the only permitted form of commemorating the counter-revolutionary events from the year 1956 was the solemn placement of wreaths under the monument of the dead ÁVH officers in Budapest. However the Hungarian members of opposition and emigrants tried to nurture the memory about the true face of the Hungarian revolution. They funded monuments reminding the citizens of Western countries of the Hungarian tragedy in many cities of the world.

W Budapeszcie, podobnie jak w Poznaniu, komunistyczne władze przez długie lata czyniły wiele, aby nie tylko zatrzeć pamięć o zrywie z 1956 r., ale też wypaczyć jego sens. Dlatego też aż do 1989 r. jedyną dopuszczalną na Węgrzech formą upamiętnienia wydarzeń „kontrewolucyjnych” z 1956 r. było uroczyste składanie wieńców pod pomnikiem poległych funkcjonariuszy ÁVH w Budapeszcie. Pamięć o prawdziwym obliczu rewolucji węgierskiej starali się jednak kultywować węgierscy opozycjoniści oraz emigranci. W wielu miastach świata ufundowali oni pomniki przypominające obywatelom państw zachodnich o węgierskiej tragedii.

Pomnik ku czci poległych awoszy (funkcjonariuszy ÁVH) – zdjęcie z początku lat siedemdziesiątych
Az „ellenforradalom mártírjainak emlékműve” (az „ávós szobor”) a Köztársaság téren
– felvétel az 1970-es évek elejéről
Monument in memory of the dead ÁVH officers – a photograph from the beginning of the seventies of the previous century

Az 56-osok tere Budapesten.
A magyar forradalom résztvevőinek tiszteletére 2006. október 23-án felavatott emlékmű azon a helyen áll, ahol annak idején a ledöntött Sztálin-szobor volt

Plac Uczestników Powstania. Pomnik powstania 1956 r. Odsłonięty 23 października 2006 r. stanął na tym samym placu, na którym pięćdziesiąt lat wcześniej obalono pomnik Józefa Stalina
Insurrection Participants Square. The 1956 Insurrection Monument, unveiled on October 23rd 2006, was placed at the same location where the monument of Joseph Stalin was pulled down

Magyarországon az áttérés csak 1989-ben következett be, amikor a kommunista hatalom mind szembeötlőbb hanyatlását kihasználva sikerült a június 16-i évfordulón megrendezni Nagy Imre és kivégzett társai ünnepélyes újratemetését. Ez egyúttal jelképes főhajtás és mély tiszteletadás volt mindazon hősök előtt, akik életüket áldozták hazájuk szabadságáért vagy a kádári megtorlás áldozatául estek. Az ünnepi esemény elsődleges helyszíne a budapesti Hősök tere volt, ahol sok százezres tömeg gyűlt össze. Ez az elkerülhetetlen bukás kezdetét jelentette a kommunista hatalom számára Magyarországon. 1989 után a fővárosban és az egész országban szobrokat, emléktáblákat emeltek, illetve emlékhelyeket hoztak létre, amelyek az ötvenöt évvel ezelőtti dicsőséges és fájdalmas napokat idézik fel a magyaroknak és az oda látogatóknak egyaránt.

Na Węgrzech przełom nastąpił dopiero w 1989 r., kiedy to, wykorzystując coraz bardziej widoczne osłabienie komunistycznej ekipy Jánosa Kádára, zorganizowano 16 czerwca, w kolejną rocznicę stracenia Imre Nagya, jego uroczysty pogrzeb, będący jednocześnie symbolicznym złożeniem hołdu wszystkim powstańcom-bohaterom, którzy oddali życie za wolność kraju lub padli ofiarą kadarowskich represji. Główne obchody ku ich czci odbyły się na placu Bohaterów w Budapeszcie, gdzie zebrało się kilkaset tysięcy osób. Wydarzenie to można uznać za początek końca rządów komunistów na Węgrzech.

Po 1989 r. w wielu punktach stolicy oraz innych miast powstały pomniki, tablice i innego rodzaju miejsca pamięci, przypominające zarówno mieszkańcom, jak i turystom o pełnych bohaterstwa i cierpienia dniach sprzed 55 lat.

Jedna z tablic pamiątkowych znajdujących się na gmachu Radia Węgierskiego
A Magyar Rádió épületének falán elhelyezett egyik emléktábla
One of the commemoration plaques in the Hungarian Radio building

Tablica poświęcona pamięci generała Pála Malétera umieszczona na murze dawnych koszar Kiliana

Az egykori Kilián laktanya falán található emléktábla Maléter Pálról

Pomnik Imre Nagya na skwerze Męczenników przy ulicy Báthory, w pobliżu placu Kossutha
Nagy Imre szobra a Báthory utcánál lévő Vértanúk terén, a Kossuth tér térszomszédságában
Imre Nagy's monument on the square at Báthory street, near the Kossuth square

Plaque devoted to the memory of General Pál Maléter placed on the wall of the former Kilian barracks

In Hungary, the turning point occurred as late as 1989 when, taking advantage of the more and more visible weakening of the communist regime of János Kádár, a solemn funeral of Imre Nagy was organised on June 16th, during the consecutive anniversary of his execution, being at the same time a symbolic homage to all the insurgent-heroes, who gave their life for the freedom of the country or became a victim of the Kádarian repression. The main celebrations in their memory took place at the Heroes' Square in Budapest, where several hundred thousand people gathered. This event could be considered the beginning of the end of the communist rule in Hungary.

After the year 1989, in many points of the capital city, monuments, plaques and other types of memory sites appeared, reminding both the inhabitants and the tourists of the days of heroism and suffering which occurred 55 years ago.

A budapesti Újköztemetőben a forradalom számos résztvevőjének sírja található, köztük Nagy Imre nyughelye is. Ide temették (annak idején névtelenül) azokat, akiket az 1961-ig lefolytatott megtorlási perek nyomán végeztek ki. Sok olyan felkelő is itt alussza örök álmát, akik 1989 után hunytak el és harcostársaik-bajtársaik mellett kívántak fekvődni.

Na cmentarzu Újköztemető znajdują się groby wielu uczestników rewolucji węgierskiej, w tym Imre Nagya. Większość mogił należy do osób, które zostały stracone po procesach w latach 1956–1961. Są też jednak i groby powstańców, którzy zmarli stosunkowo niedawno i chcieli spocząć obok swych dawnych towarzyszy walki.

In the Újköztemető cemetery, there are the graves of many participants of the Hungarian revolution, including Imre Nagy. Most of the tombs belong to those who were put to death in the trials between 1956–1961. However, there are also the graves of insurgents, who have died more recently and wanted to rest next to their old comrades.

A Kossuth téren és a Vidékfejlesztési Minisztérium árkádsorában több emlékhely is található az 1956. október 25-i sortűzre utalva, ami legalább hetvenöt tüntető életét követelte. Szintén a téren, a Parlament épülete előtt egy csúcsán megtört, fekete gránitból készült alkotással is találkozhatunk. Hagyományosan minden év október 23-án, a tetején gyűjtják meg fáklával a Forradalom Lángját, ami november 4-ig lobog.

Na placu Kossutha oraz w podcieniach gmachu Ministerstwa Rolnictwa znajduje się kilka miejsc upamiętniających wydarzenia z 25 października 1956 r., w trakcie których zginęło ok. 75 manifestantów. Na placu, bezpośrednio przed gmachem parlamentu, stoi też pomnik w kształcie bloku czarnego granitu. Na jego szczycie co roku 23 października zapalany jest tzw. Płomień Rewolucji, który płonie do 4 listopada.

On Kossuth Square and in the arcades of the building of the Ministry of Agriculture, there are several places commemorating the events from October 25th 1956, during which 75 protesters died. On the square, directly in front of the parliament building, there is also a monument in the form of a block of black granite. Each year, the so called "Flame of Revolution" is lit on its top on October 23rd, and burns until November 4th.

Különösen sok emléktáblát találunk a magyar forradalom hőseinek szentelve azon a helyen, ami a leghíresebb felkelőcsoport erődítménye volt – a Corvin közben.

Szpeciallynie wiele tablic poświęconych uczestnikom rewolucji węgierskiej można zobaczyć w miejscu, gdzie znajdowała się najsłynniejsza powstańcza reduta – w Pasażu Corvina.

Many plaques devoted to the participants of the Hungarian revolution can be seen, particularly, at the place where the most famous insurgent redoubt was located – in the Corvin Passage.

Pomnik na ementarzu Újköztemető
Emlékmű a budapesti Újköztemetőben
Monument at the Újköztemető cemetery

Poznańban és Budapesten egyaránt rábuk-kanhatunk azokra a helyekre, ahol igazán sajátos módon fonódnak egybe a lengyel és a magyar sorsok.

Zarówno w Poznaniu, jak i w Budapeszcie nie brak miejsc, w których w szczególny sposób zaznaczono splatanie się polsko-węgierskich losów.

Both in Poznan and in Budapest, there are many places in which the Polish-Hungarian fates are intermingled.

Uczestnicy Poznańskiego Czerwca pod tablicą poświęconą Romkowi Strzałkowskiemu w Miskolcu
A poznańsi felkelés résztvevői a Romek Strzałkowski emlékoszlopán Miskolcon
Participants of the Poznan June Events at the plaque devoted to Romek Strzałkowski in Miskolc

Tablica upamiętniająca Pétera Mansfelda znajdująca się przy ulicy jego imienia w Poznaniu
Mansfeld Péter emléktáblája a nevét viselő poznańi utcában
Commemorative plaque of Péter Mansfeld on the street bearing his name in Poznan

Polscy kombatanci składają kwiaty na grobie Imre Nagya
Lengyel veteránok elhelyezik a koszorújukat Nagy Imre sírjánál
Polish veterans place flowers on the tomb of Imre Nagy

A sorsközösség érzete máig tetten érhető az ötvenöt évvel ezelőtti események soros évfordulóján. A poznańi felkelés résztvevői és a lengyel állami szervek képviselői jelen vannak a megemlékezéseken a Duna mentén, a magyar 1956-os szervezetek küldöttei és a legmagasabb állami tisztségviselők pedig ezen alkalmakkor ellátogatnak Lengyelországba.

Spotkanie polskich kombatantów w gmachu węgierskiego parlamentu z prezydentem Węgier Árpádem Gönczem i premierem Polski Jerzym Buzkiem
Lengyel veteránok találkozója Göncz Árpád magyar köztársasági elnökkel és Jerzy Buzek lengyel miniszterelnökkel a magyar Parlament épületében
Meeting of the Polish veterans in the building of the Hungarian parliament with the president of Hungary Árpád Göncz and Polish prime minister Jerzy Buzek

Poczucie wspólnoty losów widać również w trakcie obchodów kolejnych rocznic wydarzeń sprzed 55 lat. Uczestnicy Poznańskiego Czerwca i przedstawiciele polskich władz goszczą na Węgrzech, a reprezentanci węgierskich kombatantów i najwyżsi dostojnicy państwa węgierskiego przyjeżdżają do Polski.

The community feeling can also be seen during the celebrations of the consecutive anniversaries of those events which occurred 55 years ago. The participants of the Poznan 1956 protests and representatives of the Polish authorities visit Hungary, and representatives of the Hungarian veterans and the highest dignitaries of the Hungarian state come to Poland.

Prezydent Węgier László Sólyom chwilę po złożeniu kwiatów pod poznańskimi krzyżami w czasie obchodów pięćdziesiątej rocznicy Poznańskiego Czerwca Sólyom László magyar köztársasági elnök a poznańi felkelés ötvenedik évfordulóján rendezett ünnepségeken, miután éppen elhelyezte koszorúját a keresztek alatt
The president of Hungary László Sólyom just after placing flowers under the Poznan crosses monument on the fiftieth anniversary of the Poznan 1956 protests

Ryszard Grobelny, Poznań polgármestere átveszi a magyar veteránoktól a Romek Strzałkowskiéknak posztumusz odaítélt '56-os Pesti Srác díjat
Ryszard Grobelny, the mayor of Poznan receives an award posthumously awarded to Romek Strzałkowski by Hungarian Veterans.

Prezydent Poznania Ryszard Grobelny odbiera nagrodę przyznaną pośmiertnie Romkowi Strzałkowskiemu przez węgierskich kombatantów

Kérjük, látogasson el az 1956-os
 poznańi munkásfelkelésről szóló
 tematikus honlapunkra.

Zapraszamy na portal internetowy
 poświęcony wydarzeniom
 Poznańskiego Czerwca 1956

We encourage you to visit the portal
 dedicated to the events concerning
 Poznań June 1956

www.czerwiec56.ipn.gov.pl